

ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΟΜΟΣ ΤΡΙΤΟΣ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ—ΙΟΥΝΙΟΣ

1928

ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ & Σ^Α, ΕΚΔΟΤΑΙ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ", — ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ, 50
ΑΘΗΝΑΙ

Ε.Υ.Δ. της Κ.τ.Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

τική ἀθωότητα. Ἡδυπαθής, ἀγροτικός, ἀπονήρευτος, ὁ James καταγὰ ἕνας εἰδωλολάτρης ἀπλὸς καὶ φυσικός :

«Μὲ βασανίζει ἡ σάρκα μου σὰν σίδερο καντό—ποθῶ μὲ πόθο ἀπὸ μιὰ κόρη — γυνὴ τὴν ἤθελα μέσα στῆς κάμαρας τῆ νάρκη — χωριάτισσα μὲ τὰ ὄμορφα μαλλιά χυμένα ὡς τοὺς δροσάτους τῆς γοφούς.»

Μὰ ἡ λεπτότητα δὲν ἀπολείπει τὸν ρωμαλέον ἐραστή, ἀναδίνοντας σὰν ἄνθος μέσα ἀπὸ τὴ ζέση του :

«Ποτὲ δὲν μοῦ ἦταν βαρετὰ τὰ γέα κοράσια: —ξέρετε πῶς πηγαίνουν κουβεντιάζοντας, ποῖος ξέρει γιὰ ποῖο προῖμα, — στὸ μάκρος τῆς βροχίνης τρομούλας τῶν ἀγριῶν ρωδιῶν.»

Ἡ φύσις, τὰ ζῶα, ὄλα τὰ ζωντανὰ καὶ τ' ἀψυχα, ὄλ' ἡ οἰκουμένη πού βλασταίνει, ἀνθίζει καὶ καρποφορεῖ, ἐγιάτρεψαν τὸν James ἀπὸ τὴν πληξὴ τῆς ζωῆς. Ἐγίνε εὐτυχής. Ἐγίνε ἱκανὸς ν' ἀποκαλύπτει κάθε στιγμὴ τὸν ἀληθινὸ κόσμον. Σαναβρήκε τὸ μάτι τὸ παιδικό, πού, κατὰ τὴ φράση τοῦ Daudet, σηματοθεῖ τοὺς ἀληθινούς ποιητὰς.

Τίποτε ἀπ' ὅσα ὑπάρχουν δὲν καταφρόνεσε ὁ James γιὰ τὴν ποίησή του, ἄς ἦταν «ἐν ἀπλῷ φτυαρί ἢ ἕνα ζευγάρι κάλτσες». Μὲ δυὸ λόγια, ἀφαίρεσε ἀπὸ τὴ φύση κάθε προσώπειο καὶ ἐδίδαξε τοὺς κατοπινούς ποιητὰς νὰ τὴν βλέπουν πρόσωπο πρὸς πρόσωπο. Κανεὶς δὲν ἀγνοεῖ ἄλλως τε τὴν ἐπίδραση πού ὁ James ἔχει ἀπάνω ἰδίως στὰ γυναικεῖα ταλέντα, — καὶ ἀρκεῖ νὰναφέρουμε τὸ ὄνομα τῆς Κολέτ.

Τὸ γράψιμό του εἶναι ἡ ὀραιότερη ἔκφραση τοῦ ἀντιρρητορισμοῦ. Ἡ γλῶσσα του καὶ ἡ σύνταξί του εἶναι ἀπλούστατες. Ἀπλουστευμένος, ἐγίνε παγκόσμιος.

Ἡ ἐρωτικὴ φυσιολατρεία του μὲ τὸν καιρὸ μετουσιώθηκε σὲ φυσιολατρεία χριστιανική. Τὰ «Χριστιανικά Γεωργικά» ἐγίναν τὸ ἀνθίσμα τοῦ περικαθοῦς καθολικισμοῦ του.

Ὁ James δὲν μπορεῖ νὰ ταξινομηθῇ. Ὁ Ζίντ ἔγραφε γι' αὐτόν : «Διστάζει ὁποῖος θέλει νὰ τὸν κρίνῃ ἐλαττώματα καὶ ἀρετὲς συγχέονται, καὶ δὲν μένουν πιά οὐτ' ἐλαττώματα, οὐτε ἀρετές... «Ὅσο πιότερο ἀφήγεται ἀνεπηρέαστος κανεὶς μαζί του, τόσο νομίζει πὼς βρίσκεται μαζί μὲ τὸν ἀληθινώτερον ποιητὴ.»

Γηραιὰ κυρία ἐκκληροδότησε στὸν ποιητὴ ἕνα ὄρατο κτῆμα. Ἐκεῖ μένει τώρα ἐγκατεστημένος καὶ ὄνειροπολεῖ τὸν παράδεισον :

Ἀνάμεσα στοὺς κάμπους . . . στέκει ἡ ἐκκλησιά . . .

Ἐκεῖ, μέσα στοὺς τοίχους, ὠχροβαμμένους, καθὼς βραχώδεις ἀκτὲς,

Ἐκεῖ εἶναι τὸ καταφύγιο, ἐκεῖ εἶναι τ' ὄνειρο. Τριγύρω ἀπ' τὸ ἱερὸ ξαπλώνεται ἡ εἰρήνη τῶν ἀγρῶν.

Καὶ στὸ τρίστρατο, γεμάτο κουρνιαχτό, μέσα ἀπ' τὰ σπαρμένα,

Στέκετ' ἕνας τρανὸς Χριστὸς ἀπὸ κούφιο ξύλον, ὅπου οἱ μέλισσες

Ἐκαναν τὴ φωλιά τους . . . »

Ω

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ

N. Καζαντζάκη : Χριστός.

Ὁ κ. Καζαντζάκης βρίσκεται σὲ μιὰ ψυχικὴ ὀριμότητα πού τοῦ ἐπιτρέπει νὰ νοιώσει, νὰ προσεγγίσει, νὰ ἔλθει σ' ἐπικοινωνία, νὰ μπεῖ στὴν ψυχὴ τῶν μεγαλειτέρων μορφῶν τῆς ἀνθρωπότητος. Ὁ Χριστὸς εἶναι ἀναντιρρητὸς ἢ μεγαλειότερη. Γιὰ νὰ τὴν αἰσθανθῇ ὁμοῦ κανεὶς, πρέπει νὰ ξεκαθαρίσει τὴν ψυχὴ καὶ τὸ πνεῦμα ἀπ' ὅ,τι στεῖρο καὶ μάταιο ἔχει σωρέψει ἐκεῖ μέσα ἢ κούφια καὶ «κούφος» γνώσις, ν' ἀσκηθεῖ χρόνια, νὰ πλουτίσει τὴν ὑπαρξή του μὲ ὅ,τι ἀγνόητο καὶ βαθύτερο ἔχει ἡ ζωὴ. Δὲν ἔχω κανένα λόγο νὰ πιστεύω, ὅτι ὄλη αὐτὴ τὴν προετοιμασίαν δὲν τὴν ἔκανε ὁ κ. Καζαντζάκης, ὅτι δὲν εἶχε ὄλα τὰ ψυχικὰ χαρίσματα πού ἐχρειάζοντο γιὰ νὰ πλησιάσει τὸν Χριστό. Τὰ εἶχε ἴσως ὄλα καὶ ὁμοῦ τὸ ἔργο πού ἐπήγασε ἀπ' τὴν ψυχικὴ αὐτὴ ἐμπειρία, ἀπ' τὴν προσπάθειαν νὰ πλησιάσει τὸν μεγαλιότερον ἥρωα, τὸν μεγαλιότερον ποιητὴ πού ἐγέννησε ἡ ἀνθρωπότης, μοῦ φαίνεται ἀποτυχημένο. Ὁ «Χριστὸς» τοῦ κ. Καζαντζάκη στεναίνει μὲς στὰ πολλὰ φιλολογικὰ πλαίσια, τὰ ἀποκλειστικῶς φιλολογικὰ, ὅπου τὸν ἐκλείσει ὁ συγγραφεὺς.

Δὲν πρόκειται γιὰ τὸν μῦθον τοῦ ἔργου καὶ τὴν ἀνάπτυξή του, δὲν πρόκειται γιὰ τὴν ὄλη σύλληψίν του, οὔτε γιὰ τὰ δευτερεύοντα πρόσωπα καν' : πρόκειται γιὰ τὸ κύριον πρόσωπον τοῦ ἔργου, γιὰ τὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖον τὸ ἀντίκρουσε ὁ κ. Κ. Ὁ τρόπος αὐτὸς εἶναι φιλολογικός.

Θὰ εἶταν ἀστεῖον ν' ἀποδώσω στὴ μορφή τοῦ ἔργου ἢ καὶ στὸ ὄφος του ἀκόμη—ἕνα ὄφος τρομερὰ ὡστόσο λεξικρατικό, — τὴν θεμελιώδη ἀτέλεια τοῦ ἔργου τοῦ κ. Καζαντζάκη. Ἀντὶ δραματικὸν μποροῦσε νὰ ἦταν ποίημα, διήγημα, μυθιστόρημα, παραμῦθον ἢ καὶ διατριβὴ ἀκόμη, καὶ νὰ λάμπει ἐκεῖ μέσα καθαρώτερα, ἀνθρωπινώτερα, ἢ μεγάλη μορφή τοῦ Χριστοῦ. Τὰ μορφικὰ πλαίσια ἔχουν πολὺ λίγη σημασίαν στὴν τέχνη. Τὸ πᾶν εἶναι ἡ εἰλικρίνεια καὶ ἡ δύναμις τῆς ἐμπνεύσεως, ἢ ἀγνή διάθεσις. Ὁταν ὑπάρχει αὐτὴ, ὄλα τ' ἄλλα ἐρχονται, ὄχι βέβαια μόνον τῶν, ἀλλὰ μὲ τὸν πιὸ φυσικὸν καὶ ἀνετό τρόπο.

Νὰ εἶχε τάχα ἀρκετὰ ἀγνή διάθεσις ὁ κ. Καζαντζάκης ὅταν ἀντίκρουσε καὶ ἐπεχείρησε, ἀπ' τὴν λάμψη πού ἐνοιωσε μέσα του, νὰ πλαστουργήσει τὴν μορφήν τοῦ Χριστοῦ ; Δὲν τὸ φαντάζομαι. Μᾶλλον πιστεύω ὅτι δὲν θὰ μπόρεσε νὰ ὑψωθεῖ ὡς τὸ ψυχικὸ κορυφωμα, ὡς τὸ δράμα, ὡς τὴν «ἀγωνίαν» τοῦ Χριστοῦ. Ἡ ἀδυναμία του φαίνεται ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τοῦ ἔργου. Στὴν ψυχὴ κανενὸς προσώπου του δὲν ἀντιχτυπᾷ τὸ φῶς τοῦ Χριστοῦ μὲ τὴν ἀγνότηταν πού πρέπει. Παντοῦ φαίνεται παραλλαγμένο, παντοῦ τὸ ἀλλοιώνει ἕνας ψεύτικος ρητορικὸς φιλολογικὸς τόνος :

Μαγδαληνὴ : Ἀχ ! τί 'ναι τοῦτο
τὸ καλὸ καὶ δὲν μποροῦ
ν' ἀνασκωθῶ ἀπ' τὴν γλύκα τὴν
πολλὴν τοῦ ἀγέρου !

ΕΠΕΤΕΛΗΣ Κ.Τ.Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

Σήκω, καρδιά, καὶ χτύπησε
 τὴ γῆς, γ' ἀνοίξει !
 Οἱ χωματένιες πλάτες μου
 σκιρτοῦν σὰ φτεροῦγες,
 μὰ εἰν' τὸ κορμὶ βαρὺ
 κα' ἀργεὶ νὰ ξημερώσει !
 κ.τ.λ. κ.τ.λ.

Ἴσως νὰ γελιέμαι, ἀλλ' ἔχω τὴν ἰδέα ὅτι τὸ δράμα τοῦ Χριστοῦ μόνον ἓνας Δοστογιέφσκι θὰ μπορούσε νὰ μᾶς τὸ περιγράψει, — ἓνας Δοστογιέφσκι πού σε μιὰ ἀκρῆ τῆς ψυχῆς του θὰ ἐκρυβε ἓναν Ἅγιον Φραγκίσκο τῆς Ἀσσίζης.

Π.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Θράσου Καστανάκη. «Ἡ Χορεύτρια κοντεσίνα Φελιτσιτά κα' ἄλλα διηγήματα». Παρίσι, Ἐκδοτικὸς Οἶκος «Ἀγών». Ἀθήναι, Βιβλιοπωλεῖον τῆς «Ἐστίας». Τιμᾶται δρ. 25. [Ἡ «Νέα Ἐστία» συνιστᾷ ἰδιαιτέρως τὴν ἀπόκτησιν τοῦ ὠραίου τούτου βιβλίου τοῦ ἐκλεκτοῦ συνεργάτου τῆς κ. Καστανάκη. Παραγγελίαι δεκταὶ καὶ εἰς τὸ Γραφεῖον τῆς.]

Νικολάου Ι. Ἐξαρχοπούλου. «Ἡ Ψυχογραφία ἐν τῷ Σχολείῳ καὶ τὸ Δελτίον τῆς Ἀτομικότητος». Ἐν Ἀθήναις, Ἐκδοτικὸς Οἶκος Δ. καὶ Π. Δημητράκου. (Ἀπὸ τὴν σειράν τῶν δημοσιευμάτων τοῦ Ἐργαστηρίου Πειραματικῆς Παιδαγωγικῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.)

Ἄλκη Θρύλου. «Στοχασμοὶ γιὰ τὸ Δημοτικὸν Τραγούδι καὶ ἄλλοι στοχασμοί». (Κριτικὲς Μελέτες—IV.) Δρ. 25.

Κωστή Α. Χαριτάκη. «Κοινωνικὴ Ὑγιεινὴ» (τεύχος «Ἐρεῦνης» Ἀπριλίου—Μαΐου 1928.) Ἀλεξάνδρεια, Ἐκδοτικὸς Οἶκος Α. Κασιγόνη.

Βιταέντσου Κορνάρου. «Ἐρωτικόκρητος», μικρὰ ἔκδοσις μετ' εἰσαγωγῆς καὶ σχολίων ὑπὸ Στεφ. Ξανθοῦδιδου. (Σύλλογος πρὸς διάδοσιν Ὀφελίμων Βιβλίων. Κεντρικὴ πώλησις Βιβλιοπωλεῖον Ι. Ν. Σιδέρη.) Δρ. 21.

Π. Μ. Κορτογιάννη. «Ἱστορικαὶ Διηγήσεις». (Σύλλογος πρὸς διαδ. ὠφ. Βιβλίων.) Δρ. 4,40.

Γεωργίου Ζάρκου. «: δὲν ἴνε κέ σπουδέο πρᾶμα ὁ θάνατος». Ἀθήνα, 1928. Τιμᾶτε δρ. 10.

Μαρίου Περαιού : «Τραγωδία». Ἀθήναι. Δρ. 10.

«Galanis». Φύλλα Τέχνης τοῦ Φραγγέλιου, ἀρ. 7. Ἀθήνα. (Βιβλιοπωλεῖο Ἰωάν. Καρανάσου, στοὰ Δαγκλῆ.)

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ Κ' ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

Ἀπὸ τὰ περιεχόμενα τῶν τελευταίων φύλων τοῦ «Ἐλευθέρου Βήματος» σημειώνομεν τὰ «Παιδικὰ Χρόνια» τοῦ Μαξίμ Γκόρκυ. τὸ μυθιστόρημα τοῦ Ζάν Κοκτώ «Ὁ Ἄγνος κατεργάτης», ἐντυπώσεις τοῦ κ. Κώστα Ἀθανάτου ἀπὸ τὴν Πολωνίαν μετ' ὅν τίτλον «Τὸ ξανθὸ λουλοῦδι τοῦ Βορρά», κλπ. κλπ. Ἐπίσης καλλιτεχνικὸν ἀρθρον τοῦ κ. Ζαχ. Παπαντωνίου περὶ τοῦ ἔργου τοῦ ἰσπανοῦ ζωγράφου Γκόγια, τοῦ ὁποίου τὸ ἰωβιλαῖον ἐορτάζεται τῶρα εἰς

τὴν Εὐρώπην καὶ περὶ τοῦ ὁποίου ὁ κ. Π. γράφει, μετὰξὺ ἄλλων, αὐτὰ τὰ ὠραία καὶ χαρακτηριστικώτατα :

«Ἐλέχθη πὸς ἀπὸ τὸν Γκόγια ἀρχίζει ἡ σύγχρονος ζωγραφικὴ. Ἐνα εἶνε βέβαιον, πὸς ἂν δὲν εἶνε ὁ πρῶτος, εἶνε ὁμοῦ εἰς τὴν πρώτην σειράν τῶν ἐξαιρετικῶν ματιῶν πού εἶδαν τὰ ἀντικείμενα ὡς κηλίδα φωτὸς καὶ ὡς σχέσιν μέσα εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν, πρᾶγμα πού ἦδη εἶνε ἡ ἐπανάστασις τοῦ 19ου αἰῶνος. Ἡ πλουσία τοῦ ἰδιοσυγκρασία συνέθεσε γύρω στὴν φωτοχαρῆ του ὄρασιν τοὺς κυματισμοὺς τῆς τεχνῆς τοῦ Τιέπολο καὶ τοῦ Βαττώ, τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὸ galant τοῦ ὄρους τοῦ αἰῶνος του. Οἱ θησαυροὶ τῆς πείρας του, ἡ ἔντονος ἰσπανικὴ ζωῆ του, ἡ μεγαλοφυΐα του διάθεσις γιὰ τὸν αὐτοσχεδιασμόν, ἡ λυρικότης του, ἡ ἀντίληψις λεπτῶν καὶ θερμῶν τόνων, ἡ σαρκαστικότης του μαζὶ καὶ ἡ χάρις του, τὸν ἔκαμαν Γκόγια.»

—Ὁ ἴδιος, εἰς τὴν ἰδίαν ἐφημερίδα, ἐδημοσίευσε καὶ τοῦ Γαλάνη ὠραῖον χαρακτηρισμόν, ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς ἐκθέσεως τῶν ἔργων του εἰς τὸ Ἰλίου Μέλαθρον.

—Ἡ «Πρωτῆ» δημοσιεύει τὸ τελευταῖον ἔργον τοῦ Μπάσκο Ἰμπάνιθ «Ὁ γύρος τοῦ Κόσμου». Εἰς τὰς στήλας τῆς ἰδίας ἐφημερίδος παρεκολουθήσαμεν καὶ μίαν συζήτησιν μετὰξὺ τῶν κ. κ. Κλ. Παράσχου καὶ Π. Στωϊκού. Ἀφορμὴ ἦτο ἓνα κριτικὸν ἀρθρον τοῦ κ. Π., ὅπου ἡ νέα γερμανικὴ ὀπερέττα «Γυναίκα μετὰ τὰ οὐλα τῆς» παρεβλήθη πρὸς ἓνα ἄλλο ἔργον, τὸ ὁποῖον ὁμοῦ, καθὼς ὑπέδειξε μετ' ἀγανάκτησιν ὁ κ. Σ., δὲν εἶναι ὀπερέττα, ἀλλὰ μουσικὴ φάρσα. Ἡ συζήτησις ἐτελείωσε μετ' ἓνα ὑπόσχεσιν, τὴν ὁποίαν ἔδωκεν ἐν συντριβῇ ὁ κ. Παράσχος, «ὅτι εἰς τὸ μέλλον θὰ προσπαθήσῃ νὰ κατατοπισθῇ καλύτερα εἰς τὰς ὑποδιαίρέσεις τοῦ ἑλαφροῦ μουσικοῦ θεάτρου, διὰ νὰ μὴν ὑποκίπη τοῦ λοιποῦ εἰς τὸσον τρομερὰ καὶ ἀσυγχώρητα λάθη!»

—Καὶ κάτι ἀπὸ τὴν ἐπίσημον «Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως». Μετὰ τόσας συζητήσεις καὶ τόσον θόρυβον, πού ἔγιναν γύρω εἰς τὸ ἱστορικὸν ἑκαίνο «σέρ Κόδριγκτον», πού ἦτο τυπωμένον κακῶς ἀντὶ τοῦ ὀρθοῦ «σέρ Ἐδουαρδ Κόδριγκτων» εἰς τὰ ἀναμνηστικὰ γραμματόσημα τοῦ Ναυαρίνου, καὶ ἀφοῦ ἀπεσύρθησαν ταῦτα προσωρινῶς ἀπὸ τὴν κυκλοφορίαν, δημοσιεύεται ἤδη Διάταγμα, διὰ τοῦ ὁποίου τίθενται καὶ πάλιν ἐπίσημως εἰς κυκλοφορίαν «τὰ γραμματόσημα τύπου σέρ Κόδριγκτων» κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ Διατάγματος. Τὸ γεγονός ἐπροκάλεσε τὴν ἀπορίαν καὶ τὰ σχόλια τῶν ἐνδιαφερομένων κύκλων. Ἀλλὰ παρεσχέθη ἡ ἐξήγησις, ὅτι τὸ μέτρον ἐλήφθη διὰ νὰ προληφθῇ ἡ κερδοσκοπία ἐκ μέρους τῶν ὀλίγων ἐκείνων, πού εἶχαν προφθάσει νὰ προμηθευθοῦν ἀπὸ τῆς γοαμματόσημα αὐτὰ κατὰ τὸ διάστημα τῆς πρώτης ἐπὶ ἡμίσειαν μόνον ὥραν κυκλοφορίας τῶν ἐν Πύλῳ. (Τί λέγει καὶ ἡ ἀγαπητὴ «Φιλοτέλεια» ;)

—Ἡ ἐφημερίς «Ἐστία» ἀφιερώνει τὰς ἐξῆς γραμμάς εἰς τὸν νέον . . . τάπητα, ὁ ὁποῖος